

Projekt

z dnia 23 stycznia 2024 r.
Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY MAŁKINIA GÓRNA**

z dnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Małkinia Górna na lata 2022-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) oraz art. 87 ust 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) Rada Gminy Małkinia Górna uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji w okresie od marca 2022 r. do grudnia 2023 r. Gminnego programu opieki nad zabytkami Gminy Małkinia Górna na lata 2022-2025, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Małkinia Górna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Małkinia Górna
z dnia 2024 r.

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI GMINNEGO
PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY
MAŁKINIA GÓRNA NA LATA 2022-2025**

**Za okres:
Marzec 2022 – Grudzień 2023**

Gmina Małkinia Górna posiada Gminny program opieki nad zabytkami na lata 2022-2025 przyjęty uchwałą Nr 296/XXXVIII/2022 RADY Gminy Małkinia Górna z dnia 30 marca 2022 r.. Program został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.).

Art. 87 ust. 5 ww. ustawy stanowi, że: z *realizacji* programu wójt sporządza, co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy. W związku z tym, niniejsze sprawozdanie obejmuje okres od marca 2022 r, kiedy to program został przyjęty uchwałą, do grudnia 2023 r.

Programy opieki nad zabytkami mają na celu:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Małkinia Górna został opracowany w celu ułatwienia planowego i metodycznego działania na rzecz środowiska kulturowego. Służy poprawie stanu zachowania ww. środowiska oraz ustala rozwiązania, które doprowadzą do osiągnięcia tych celów poprzez: zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz podczas kształtowania środowiska, udaremnianie niszczenia poprzez budowanie świadomości społecznej na temat dziedzictwa kulturowego oraz trwałe zachowanie zabytków, gospodarowanie nimi i ich utrzymanie.

W gminie Małkinia Górna występują obiekty zabytkowe (zabytki nieruchome) objęte ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków województwa mazowieckiego oraz obiekty (zabytki nieruchome oraz archeologiczne) włączone do gminnej ewidencji zabytków.

Wykaz zabytków w gminie Małkinia Górna w okresie marzec 2022 r – grudzień 2023 r przedstawiał się następująco:

**ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO**

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Adres	Nr i data wpisania do rejestru	Czas powstania
1.	Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego wraz z cmentarzem kościelnym i ogrodzeniem (mur)	Małkinia Górna	ul. Kościelna	A-413 z 13.05.2005	1907-1909
2.	Plebania	Małkinia Górna	ul. Kościelna	A-1185, z 16.05.2013	1908
3.	Poczta	Małkinia Górna	ul. Nurska 13	A-1666 z 26.07.2021	1862
4.	Kapliczka nagrobna Andrzeja Kuczyńskiego, żeliwo	Orło		A-631 z 12.10.1987	1875 r.
5.	Młyn wodny, drewniany	Treblinka	Treblinka 64	A-405 z 22.03.1962	początek XX w.

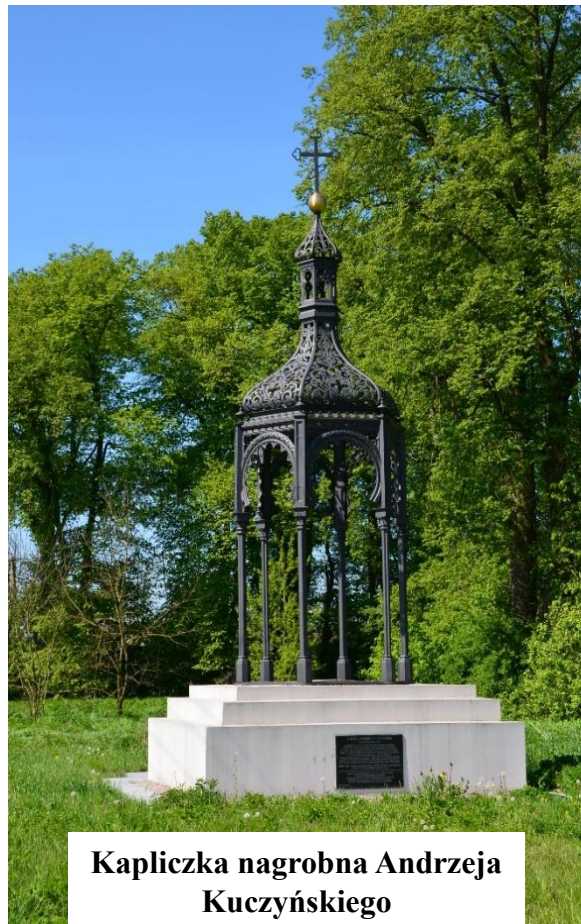
Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Jezusowego

Poczta w Malkini Górnej

Plebania w Małkini Górnej

Kapliczka nagrobna Andrzeja Kuczyńskiego

Młyn wodny w Treblince

Zabytki włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków

Lp.	Obiekt	Miejscowość	Numer ewidencyjny działki	Czas powstania
1.	Młyn wodny	Daniłowo	49	1929 r.
2.	Kościół parafialny wraz z ogrodzeniem, istniejącym drzewostanem i otoczeniem	Małkinia Górna ul. Kościelna	596, 597	1909 r.
3.	Plebania	Małkinia Górna ul. Kościelna 54	754/2	1909 r.
4.	Cmentarz Parafialny Rzymskokatolicki	Małkinia Górna ul. Kościelna	575, 574, 568/2, 568/5, 567/3, 663/3, 662/3	poł. XIX w.
5.	Kaplica grobowa (rodziny Sakowiczów)	Małkinia Górna ul. Kościelna	575	1909 r.
6.	Poczta	Małkinia Górna ul. Nurska 13	798/2	1862 r.

7.	Cmentarz wojenny żołnierzy polskich z lat 1919-1920, 1939-1945	Małkinia Górna ul. Leśna	1513/6 (obręb: Kańkowo)	1919 r.
8.	Kaplica nagrobna Andrzeja Kuczyńskiego	Orło	417/1	1875 r.
9.	Park dworski	Orło	417/1	poł. XIX w.
10.	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki	Prostyń	422, 1375	poł. XIX w.
11.	Kostnica na cmentarzu parafialnym	Prostyń	1375	1879 r.
12.	Dzwonnica przy kościele, murowana	Prostyń	1375	1852 r.
13.	Stacja kolejowa/dom mieszkalny	Prostyń	5/10	Druga poł. XIX w.
14.	Młyn wodny z otaczającym drzewostanem	Treblinka 64	129	Początek XX w.
15.	Dom mieszkalny kolejowy	Treblinka 25	25/6	1920 r.
16.	Stacja kolejowa ob. Dom mieszkalny	Treblinka 26	25/5	1920 r.

Poza wyżej wymienionymi zabytkami nieruchomymi na terenie gminy zlokalizowane są **63 zabytki archeologiczne** włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków. Jeden z nich, zlokalizowany w miejscowości Orło, został wpisany do rejestru zabytków województwa mazowieckiego (decyzją nr 868/66 z dnia 30.11.1970 r.). Jest to osada z epoki żelaza.

Jedną z najciekawszych kategorii dziedzictwa kulturowego są zabytki archeologiczne, będące jedynym z nośników informacji o rozwoju i charakterze osadnictwa na danym terenie. Bardzo często stanowiska te posiadają trudny do określenia rzeczywisty zasięg i wartość poznawczą. Ocena ich wartości poznawczej tylko na podstawie rejestracji powierzchniowej (bez wnikania w struktury nawarstwień) uniemożliwia uznanie któregośkolwiek z nich jako bezwartościowego.

Niniejsze sprawozdanie określa poziom realizacji celów zawartych w Gminnym programie opieki nad zabytkami. Wśród priorytetów i celów strategicznych wyróżniono:

1. Poprawa stanu zachowania zabytków oraz ładu przestrzennego gminy
 - CEL STRATEGICZNY 1. Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych do stworzenia odpowiednich warunków ochrony środowiska kulturowego
 - CEL STRATEGICZNY 2. Działania na rzecz poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych
2. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i promocja gminy
 - CEL STRATEGICZNY 3. Wzmacnianie tożsamości lokalnej i włączenie społeczeństwa gminy w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego
 - CEL STRATEGICZNY 4. Działania na rzecz zwiększenia potencjału turystycznego gminy

Dla każdego celu strategicznego zostały opracowane cele operacyjne oraz działania za pomocą, których należy osiągnąć te cele. Zostały one przedstawione w poniższych tabelach wraz z terminarzem oraz stopniem ich realizacji.

CEL STRATEGICZNY 1

Wykorzystanie środków prawnych i organizacyjnych do stworzenia odpowiednich warunków ochrony środowiska kulturowego

CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ/ ZASADY DZIAŁAŃ	STOPIEŃ REALIZACJI
1. Wykorzystanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych instrumentów planistycznych jako instrumentu przyczyniającego się do poprawy ładu przestrzennego gminy oraz ochrony zabytków	✓ Opracowanie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przy uwzględnieniu problematyki ochrony środowiska kulturowego	sukcesywnie	Podczas opracowywania dokumentów planistycznych tj.: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uwzględniane są zapisy dotyczące wymagań ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury, także tej współczesnej oraz określone są zasady ochrony ww. dziedzictwa, a także

			ustalane są strefy ochrony konserwatorskiej zabytków archeologicznych
	✓ Ujmowanie w decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i w decyzjach o warunkach zabudowy zapisów o ochronie obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków i włączonych do gminnej ewidencji zabytków	sukcesywnie w miarę wydawania decyzji	Decyzje o warunkach zabudowy oraz decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego zawierają zawsze zapisy dotyczące warunków wynikających z ochrony dziedzictwa kulturowego
2. Monitorowanie stanu zachowania zabytków oraz działania na rzecz jego poprawy	✓ Aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków	do grudnia 2025 r.	
	✓ Sporządzenie następnej edycji „Programu opieki nad zabytkami”	do grudnia 2025 r.	
	✓ Informowanie władz konserwatorskich o zagrożeniu budowli zabytkowych i ładu przestrzennego w gminie	sukcesywnie	Żaden z zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego oraz gminnej ewidencji zabytków nie jest własnością gminy toteż, gmina nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad zabytkami. Obowiązki te spoczywają na każdym właścicielu i posiadaczu zabytku, co

			wynika z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W myśl zapisów tej ustawy właściciel, posiadający tytuł prawny do zabytku ma obowiązek dbania o jego stan, ponoszenie nakładów na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane z nim związane.
	✓ Sporządzenie sprawozdania z realizacji „Programu opieki nad zabytkami”	grudzień 2023 r., grudzień 2025 r.	
3. Objęcie ochroną prawną szczególnie wartościowych zabytków	✓ Współpraca przy opracowywaniu wniosków do Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie najcenniejszych zabytków do rejestru zabytków	sukcesywnie	W opisywanym okresie sprawozdawczym, czyli od marca 2022 r do grudnia 2023 r. żaden z właścicieli zabytku nie zwrócił się o pomoc w opracowaniu wniosku o wpis do rejestru zabytków.

CEL STRATEGICZNY 2

Działania na rzecz poprawy stanu zachowania obiektów zabytkowych

CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ/ ZASADY DZIAŁAŃ	STOPIEŃ REALIZACJI
4. Finansowanie działań mających na celu poprawę stanu zachowania i estetyki obiektów zabytkowych	✓ Remonty i rewaloryzacja zabytkowych obiektów będących własnością gminy	do sprawozdania z realizacji niniejszego „Programu opieki nad zabytkami” zostanie załączona lista obiektów i wykonanych prac	W ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków samorządy z powiatu ostrowskiego otrzymały promesę na odbudowę zabytkowych kościołów, plebanii i cmentarzy. Gmina Małkinia Górna otrzymała dwie promesy o łącznej kwocie 977 774,30 zł. Pierwsza na konserwację wystroju malarskiego wnętrza kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusowego gmina otrzymała dofinansowanie w wysokości 488 522,70 zł. Pozostała kwota (druga promesa) w wysokości 489 251,60 zł będzie wykorzystana na wymianę pokrycia dachowego zabytkowej plebanii przy parafii pw. Najświętszego Serca Jezusowego.
	✓ Działania na rzecz poprawy wyglądu i odpowiedniej aranżacji przestrzeni publicznej	do sprawozdania z realizacji niniejszego „Programu opieki nad zabytkami” zostanie załączona lista wykonanych prac	Działania związane z poprawą wyglądu i aranżacji przestrzeni wokół zabytków leżą po stronie właściciela, który

			dysponuje tytułem prawnym do zabytku.
	✓ zwolnienia z podatku od nieruchomości obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków	na podstawie uchwały Rady Gminy – od 2023 r. (zwolnienie z podatku od nieruchomości normuje art. 7 Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych)	Gmina Małkinia Górna nie posiada uchwały w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości, które normuje art. 7 ustawy o podatkach i opłatach lokalnych.
	✓ Dofinansowanie remontów i renowacji obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków i włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków	na podstawie uchwały Rady Gminy – w wyniku konkursu wniosków o dofinansowanie (dofinansowanie remontów obiektów włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków umożliwia Ustawa z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw, art. 1 pkt. 10)	W okresie sprawozdawczym nie przeprowadzono konkursu wniosków o dofinansowanie remontów i renowacji obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków i włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków
	✓ Podjęcie starań o dofinansowanie przez wojewódzkiego konserwatora zabytków i samorząd wojewódzki remontów zagrożonych obiektów	w miarę potrzeb	Z uwagi na fakt, że żaden z zabytków nie jest własnością gminy, nie ma możliwości o ubieganie się o dofinansowanie remontów zagrożonych obiektów. O tego typu dofinansowania może wnioskować jedynie właściciel zabytku.

CEL STRATEGICZNY 3

Wzmacnianie tożsamości lokalnej i włączenie społeczeństwa gminy w działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego

CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ/ ZASADY DZIAŁAŃ	STOPIEŃ REALIZACJI
5. Zwiększenie wiedzy i świadomości mieszkańców gminy nt. wagi kultywowania tradycji kulturowych regionu	✓ Zaopatrzenie szkół w materiały umożliwiające wprowadzenie do programów szkolnych elementów wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym	do czerwca 2023 r.	Wszystkie szkoły z terenu gminy Małkinia Górna zostały zaopatrzone w broszury informacyjne na temat dziedzictwa kulturowego gminy. Przekazane dyrekcji szkół materiały zostały rozdysponowane wśród wychowawców klas w celu urządzenia pogadanki z uczniami na godzinach wychowawczych, w celu zwiększania świadomości o dziedzictwie regionalnym.
	✓ Wprowadzenie pracowników Urzędu Gminy, policji, nauczycieli, właścicieli nieruchomości zabytkowych w kwestie związane z dziedzictwem kulturowym gminy i koniecznością jego ochrony	sukcesywnie	Materiały w postaci broszury informacyjnej na temat dziedzictwa kulturowego gminy zostały również przekazane do jednostek podległych tj.: GOKiS, Biblioteka Publiczna, OPS oraz wyeksponowane w Urzędzie Gminy, tak by mogły być dostępne dla każdego zainteresowanego i mogły pogłębić wiedzę i świadomość związaną z walorami kulturowymi gminy. Broszura w formie online została także zamieszczona na stronie głównej Urzędu Gminy i jest dostępna dla

			każdego odwiedzającego.
--	--	--	-------------------------

CEL STRATEGICZNY 4

Działania na rzecz zwiększenia potencjału turystycznego gminy

CELE OPERACYJNE	DZIAŁANIA	TERMINARZ/ ZASADY DZIAŁAŃ	STOPIEŃ REALIZACJI
6. Promocja turystyczna gminy	✓ Opracowanie przewodnika przedstawiającego walory kulturowe i przyrodnicze gminy	do grudnia 2023 r.	Na chwilę obecną nie powstał jeszcze przewodnik przedstawiający walory kulturowe i przyrodnicze gminy, a jedynie tylko broszura informacyjna, która jest swego rodzaju wprowadzeniem do opracowania takiego przewodnika.
	✓ Opublikowanie przewodnika na stronie internetowej gminy	do grudnia 2023 r.	Na głównej stronie internetowej urzędu gminy oraz w zakładce zabytki w gminie została opublikowana jedynie broszura informacyjna na temat dziedzictwa kulturowego gminy.
	✓ Opublikowanie przewodnika w wersji papierowej	do grudnia 2025 r.	
	✓ Wspieranie wydawnictw dotyczących historii i dziedzictwa kulturowego gminy	sukcesywnie	

	✓ Wykorzystanie imprez masowych organizowanych w gminie oraz innych okazji budzących zainteresowanie mediów do promocji dziedzictwa kulturowego gminy	sukcesywnie	Powstała broszura informacyjna na temat dziedzictwa kulturowego zostanie wykorzystana jako narzędzie do promocji gminy podczas organizowanych imprez masowych. Broszury będą dostępne dla zainteresowanych na stoiskach informacyjnych i promocyjnych urzędu gminy.
	✓ Wytyczenie i budowa szlaków turystycznych pieszych i rowerowych we współpracy ze starostwem powiatowym	sukcesywnie	W okresie sprawozdawczym nie wytuczono i nie wybudowano nowych szlaków turystycznych pieszych i rowerowych.
	✓ Działania na rzecz rozwoju agroturystyki i turystyki wodnej	sukcesywnie	

Z uwagi na fakt, że gmina nie jest właścicielem żadnego z zabytków znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz wpisanych do ewidencji zabytków województwa mazowieckiego nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad nimi oraz możliwości o ubieganie się o środki na restaurację i pielęgnowanie ww. obiektów. Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, każdy z właścicieli zabytku bądź dysponujący do niego tytułem prawnym ma obowiązek sprawowania opieki nad zabytkiem, chodzi tu przede wszystkim o dbanie o jego stan, ponoszenie kosztów związanych z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi i robotami budowlanymi, a także zgłaszanie pogarszającego się stanu zabytku.

Do głównych założeń programu opieki nad zabytkami, które gmina jest w stanie zrealizować są przede wszystkim zadania dotyczące popularyzacji i promocji turystycznej,

kulturowej i przyrodniczej gminy. Zadanie to zostało w części zrealizowane za pomocą powstałej broszury informacyjnej na temat dziedzictwa kulturowego gminy Małkinia Górna oraz rozpropagowanie jej w szkołach z terenu gminy, w jednostkach podległych oraz udostępnienie jej w formie online dla każdego zainteresowanego. Broszura ta jest wprowadzeniem do opracowania przewodnika turystyczno – informacyjnego gminy, który pozwoli na poznanie walorów naszej małej ojczyzny oraz przyczyni się do zwiększenia świadomości na temat wagi kultywowania tego, co najcenniejsze.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [Dz. U. 2022 poz. 840 z późn. zm.] *Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.* Gmina Małkinia Górna opracowała taki program w 2022 roku i został on przyjęty uchwałą Nr 296/XXXVIII/2022 Rady Gminy Małkinia Górna w dniu 30 marca 2022 r. W związku z tym, że art. 87 ust. 5 niniejszej ustawy stanowi, że: „ *Z realizacji programów zarząd województwa, powiatu i wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.*” przyjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.